

Livets Ånds lov

Af Jesper Veiby

v.1.0 Juni 2014

Forfatteren argumenterer i denne artikel for det faktum, at den livets Ånds lov, vi som kristne er underlagt og har fået implanteret i vore hjerter, ikke er identisk med Moseloven, hvorfor vi som kristne hverken behøver lade os underlægge gammeltestamentelige leveregler og religiøse regler, og ej heller bør anvende Gamle Testamente som norm, men i stedet begrænse os til de spørgsmål, som gentages og stadfæstes i Ny Testamente.

Kristent Institut

Artiklen er udgivet i regi af Kristent Institut og må frit videreformidles, blot det sker uforandret

Spørgsmålet om forholdet mellem lov og evangelium har op gennem kirkehistorien optaget en del plads og til tider affødt bitre konflikter. Typisk strander debatterne i diskussionen om, hvorvidt den kristne er bundet af (mose)loven og herved underlagt hertil hørende leveregler, men lige under den teologiske overflade lurer den dybere debat om lovished som princip, altså om kristendommen er en lovreligion som f.eks. jødedom og Islam. På det praktiske plan, som vil være udgangspunktet for det følgende, går diskussionen primært på, om man bifalder den påstand, at "Jesus frelser, men moseloven skal holdes" henholdsvis den anden påstand, at "Jesus har frelst os fra loven og givet os en anden lov i vore hjerter", idet positionen "Jesus frelser, og har under den nye pagt lagt moseloven i vore hjerter for at gøre det muligt at holde den" de facto degenererer til den første position, som det vil fremgå af det efterfølgende.

Oftest er den principielle forskel større end den praktiske. Både tilhænger og modstander af Moseloven¹ vil utvivlsomt erklære sig enige i, at mord, utugt og afgudsdyrkelse er forkert. Det udarter sig derfor som oftest til et såkaldt stråmandsargument,² når tilhænger af moseloven mener at kunne "bevise", at modstander af samme måde, at mord er tilladt, når nu denne afviser at være under de ti bud. Den sidste vil jo netop hævde, at man kan definere ting som synd uden at være under loven, og selvom den første afviser denne præmis, indgår denne jo i sidstnævntes forståelse og argumentation. En diskussion på sådanne præmisser fører ingen vegne.

Den reelle uenighed, og hvor stråmandsargumenter ikke inddrages, angår derimod typisk sådanne elementer fra Moseloven som sabbatoverholdelse og spisning af svinekød, idet mig bekendt ingen går ind for at genindføre Moselovens ritualer og liturgier fra tabernakel- og tempeltjenesten, da de jo af alle - og med rette! - anses for opfyldt af Jesus. Man kan godt som udenforstående undre sig over, at f.eks. spiseregler af nogle håndhæves,³ mens andre tilsyneladende lige så vægtige påbud

om f.eks. ikke at blande forskellige stoffer i klæde- dragter⁴ sjældent fremføres med samme nidkærlighed. Når det er sagt, så kan spiseregler og sabbatsbudet anvendes som et prototypisk eksempel; er den kristne under sådanne, så vil en granskning af Gamle Testamente tænkeligt afsløre tilsvarende områder, men er den kristne ikke underlagt sådanne, er diskussioner om andre detailspørgsmål overflødige.

2.

Jeg vil hævde, at Ny Testamente i endog meget klare ord tilkendegiver, at vi ikke er under loven, og at loven - i det mindste forstået som Moseloven - ikke længere er gældende.

I Gal.3,19-26⁵ erklærer Paulus med meget klare ord loven (altså Moseloven) for fortid. Han siger direkte, at loven "skulle kun være gyldig, indtil det afkom, som havde fået løftet, var kommet". Hvilket "afkom" taler Paulus om? Selvfølgelig Jesus. Er Jesus kommet? Jovist, og så er loven ikke længere gyldig. Det er meget vanskeligt at konkludere noget andet af passagen. I samme passage står der om, at vi var under loven som en "opdrager", indtil troen kom, men at vi nu, hvor troen er kommet, ikke længere er under en opdrager, og altså ikke længere er under loven.

Det er mere end svært at argumentere for andet, end at Paulus sigter til Moseloven. Det er næppe heller forsvarlig eksegese at begrænse Paulus' henvisninger til ceremoniallovene. At betegne de ti bud som den lov, der blev givet på Sinai, og resten af mosebøgenes lovbud som sekundære tilføjelser har måske mere for sig, men "loven" bruges og brugtes trods alt af jøderne som betegnelse for Mosebøgerne, og dermed pagten ved Moses, som

⁴ 3.Mos.19,19

⁵ "Hvad skulle så loven? Den blev føjet til for overtrædelsernes skyld, men den skulle kun være gyldig, indtil det afkom, som havde fået løftet, var kommet. Den blev givet ved engle, gennem en formidler. En formidler står ikke kun for den ene part. Men Gud er én. Er loven da imod Guds løfter? Aldeles ikke! For var der blevet givet en lov, som kunne gøre levende, så ville retfærdigheden også komme af loven. Men Skriften har indesluttet alt under synd, for at løftet ved tro på Jesus Kristus kunne gives dem, som tror. Før troen kom, blev vi bevogtet under loven og spærret inde, indtil troen skulle åbenbares, så at loven var vores opdrager, indtil Kristus kom, for at vi kunne blive gjort retfærdige af tro. Men efter at troen er kommet, er vi ikke længere under en opdrager. For I er alle Guds børn ved troen, i Kristus Jesus."(Gal.3,19-26)

¹ Måske mere præcist "tilhænger og modstander af Moselovens plads som norm i den kristnes liv"?

² Altså et argument mod en indbildt hhv. hjemmelavet fjende, som ikke findes i virkeligheden.

³ Traditionelt indenfor kristne kredse kun af adventisterne, men nu også af messianske jøder og enkelte kristne, der lader sig inspirere af sådanne og indoptager sådannes skikke.

modsatning til f.eks. "profeterne";⁶ og andetsteds forbindes loven med (hele) Moseloven, idet der i Johs.1,17 står, at "loven blev givet ved Moses, nåden og sandheden kom ved Jesus Kristus". Udfra den passage er der ikke belæg for at skelne mellem de ti bud og resten af loven, og selv hvis man gør, stilles også de ti bud op som en frelseshistorisk antitese til nåden og sandheden i Jesus.⁷

Det samme siges i Rom.10,4 hvor Paulus slår fast, at Kristus er "enden på loven" (eller i den gamle autoriserede oversættelse "lovens ophør"). Og flere andre steder bekræfter det faktum, at vi ikke er under loven, således Rom.6,15; 1.Kor.9,20 og Gal.5,18; ligesom Gal.4,21 går stærkt i rette med dem, der "vil være under loven". Det er mere end vanskeligt at forene en påstand om, at vi er under loven eller skal overholde loven med så tydelige advarsler om netop ikke at gå ind under loven.

Endelig er det værd at nævne apostelmødet i Apg.15, hvor man i enighed og under Helligåndens ledelse (v.28) gik imod farisæernes ønsker om at pålægge de nye troende af hedensk baggrund at blive omskåret og holde moseloven (v.5). I stedet pålægges de troende nogle få begrænsninger, formentlig af hensyn til jødekristne i kirkerne, men interessant nok blev de hverken påbudt spiseregler i almindelighed (herunder f.eks. forbud mod svinekød) eller påbud om overholdelse af sabbatten.

Det skal indrømmes, at Jesus andre steder synes at tale meget stærkt om lovens urokkelighed,⁸ men den forklaring, som bedst forener de tilsyneladende modstridende passager, kommer Paulus med i Rom.7,⁹ hvor pointen er, at vi forenes med

⁶ Terminologien bekræftes f.eks. i Matt.7,12

⁷ Jeg vil dog medgive, at jvnf. Jesu ord fra Matt.11,13 om, at profeterne og loven faktisk er forudsigelser, der går i opfyldelse fra Johannes Døber og frem, så kan man meget vel se også opfyldelsen af sabbatsbudet i Ny Testamente, men symbolsk i den nytestamentelige troshvile. Sagen er blot, at det ikke er gældende som et bud længere, og at budet ikke længere angår helligholdelsen af en bestemt ugedag, men den troshvile, som sabbatten i givet fald skal tages som et billede på, dvs. budet er konverteret fra et gammeltestamenteligt bud til en nytestamenteligt bud. En sådan forståelse er helt i tråd med artiklens pointer i øvrigt, men i opposition til judaisternes fortolkning af den indre lov.

⁸ F.eks. Matt.5,18

⁹ "Ved I ikke, brødre – jeg taler jo til mennesker, der kender loven – at loven kun er herre over et menneske, så længe det lever? En gift kvinde er ved lov bundet til sin mand, så længe han lever; men dør han, er hun løst fra den lov, der bandt hende til ham. Hun vil altså stå som ægteskabsbryder, hvis hun bliver en andens, mens hendes mand er i live; men dør han, er hun fri fra loven, så at hun ikke er ægteskabsbryder ved at blive en

Kristi død og opstandelse, så vi er døde fra loven og dermed lige så lidt underlagt den, som en afdød er underlagt almindelige, menneskelige love.

Man kan vel også illustrere princippet med et tænkt eksempel fra almindelig lovgivning. Man kan have en lov med mange paragraffer, men hvis blot en af disse f.eks. slår fast, at loven ikke er gældende for udenlandske statsborgere, så vil loven være i kraft, men uden effekt overfor pågældende. Eller hvis en lov rummer en indbygget tidsbegrænsning, så kan loven på samme tid formelt siges at være i kraft, fordi den ikke formelt er afskaffet af folketinget, men samtidig være uden effekt, fordi den på det praktiske plan har sat sig selv ud af kraft. Pointen er, at det er mulig at forene eksistensen af en lov på ét plan med dens de facto ophævelse på et andet plan. Og det er vel heller ikke her uvæsentligt, at det netop er i den gamle pagt, at der er løfter om en ny pagt, analogt til at den gamle pagt ophæver sig selv ved den ny pagts komme.

3.

Jeg tror, at det i forrige afsnit skitserede i store træk afspejler gængs undervisning på området, selvom vi hver især vinkler og formulerer tingene en smule forskelligt, og selvom nogle kristne er tøvende med helt at afskrive lovens betydning. Imidlertid går enkelte et skridt videre og påstår, at når vi i den ny pagt får løfter om, at Gud vil skrive sine love i vores indre eller på vores hjerter,¹⁰ så er der her tale om Moseloven. Påstanden lyder her, at vi ganske rigtigt ikke er under loven længere, forstået som ydre lovbud, men at vi reelt er forpligtet på samme bud, nu som bud lagt i vore hjerter. Tænkeligt vil ikke kun adventister, men også andre kristne kunne finde på at formulere sig sådan, og selvom nogle måtte sige det uden at have f.eks. spisereglerne eller andre af moselovens detaljerede forskrifter i tanke, har man med formuleringen malet sig op i et hjørne.

Problemet er den forudsigelige respons. "Hvorfor," påstår judaisterne, "handler disse kristne ikke,

andens. Så er også I, mine brødre, gjort døde for loven ved Kristi legeme, for at I skal tilhøre en anden, ham der er opstået fra de døde, og vi bære frugt for Gud. For dengang vi var i kødet, var de syndige lidenskaber, som loven kalder frem, virksomme i vore lemmer, så at vi bar frugt til døden. Men nu er vi løst fra loven og er døde fra det, vi før var fanget i, så at vi er tjenere i Åndens nye liv, og ikke i bogstavens gamle." (Rom.7,1-6)

¹⁰ Se Jer.31,33

som deres indre påbyder dem? Gud må i deres hjerter have skrevet et bud om at holde sabbat, men alligevel helligholder de fortsat søndagen som hviledag, hvis de da helligholder nogen dag. Og Gud må i deres hjerter have skrevet et bud om at undgå svinekød, som er urent, men hvorfor spiser de så fortsat svinekød?" Logikken i spørgsmålene er jo den samme, som hos den kristne, der tilsvarende ville undre sig over den nyfrelste, som påstår at være født på ny, men som fortsat sælger narko, eller som har sex med en ny kvinde, hver weekend han er i byen. Når Gud kommer ind i ens liv, må der da til en start være et opgør med de elementære synder, hvortil de fleste af os henregner kriminalitet, utugt og afgudsdyrkelse, men hvortil andre med forskellig styrke og vægt også henregner sabbatsfejring og spiseregler.¹¹ Hvis man påstår at have loven i sit indre, men ikke følger den i det ydre, rejser det tvivl om ens åndelige habitus, ja måske hele ens åndelige erfaring.

Det er naturligvis en forkert konklusion, baseret på en forkert præmis, men min påstand er, at en sådan uklar udlægning af den indre lov ender med i praksis at forpligte den kristne på moseloven og fremme den judaisme, som man også sloges med hos galaterne. Kun, hvor den indre lov klart forkyndes som en lov forskellig fra moseloven, kan dette undgås. Det er af samme grund, jeg indledningsvist påstod, at en påstand om, at Gud har lagt moseloven i vore hjerter, i praksis vil degenerere til, at vi er under loven, for trods påstande om det modsatte, vil lovoverholdelse jo være det, man de facto må bedømme folks omvendelse, hellighed og åndelighed på.

Det er her af principiel betydning at vise, at de nytestamentelige troende ikke så sig bundet af bud om spiseregler eller sabbatoverholdelse. Hvis dette fremgår af Skriften, udelukker det påstanden om, at vi de facto er underlagt moseloven, på samme måde som de passager, der er nævnt i forrige afsnit jo formelt fritager os fra den.

¹¹ Historisk har dette været mest synligt hos adventisterne, som formodentlig - og forhåbentlig! - ikke udgør nogen særlig inspiration for de fleste pinsekarismatikere, men også lejlighedsvis inspiration fra messianske menigheder kan trække i samme retning, ligesom den vægtlægning af loven og Gamle Testamente, som ses i enkelte sammenhænge, uundgåeligt vil trække i samme retning, omend måske med uensartet vægtlægning og betoning. Det er særligt med tanke på de sidstnævnte tilfælde, at det er nødvendigt at adressere emnet.

Der er ikke mange eksempler i Skriften, men de, som er der, er tydelige nok. Klarest kommer det til udtryk i Paulus' konflikt med Peter, som er refereret i Galaterbrevet. Baggrunden for brevet er diskussionen om lovoverholdelse blandt galaterne, som Paulus går kraftigt i rette med, og som tilsyneladende igen har stukket hovedet frem i kirken, antagelig som følge af indflydelse fra omvendte farisæere¹² og på trods af Apostelmødets vedtagelser. Som beretningen fortæller, fik et besøg af nogle troende fra kirken i Jerusalem de troende af jødisk baggrund i Galatien til at holde op med at spise sammen med de troende af hedensk baggrund.¹³ Det samme gjaldt apostlen Peter, som Paulus går i rette med, med ordene "når du, der er jøde, lever som hedning...".

Det udpensles ikke i detaljer, hvordan Peter skulle leve som en hedning. Men da konteksten angår de fælles måltider, er den eneste mulige konklusion, at Peter spiste mad, som ikke var kosher,¹⁴ uanset om det drejede sig om svinekød, anden forbudt spise eller mad, som ikke var tilberedt efter

¹² Se eks. Apg.15,15 og 21,20

¹³ "Men da Kefas kom til Antiokia, trådte jeg op imod ham ansigt til ansigt, for han havde dømt sig selv. Før der kom nogle fra Jakob, spiste han nemlig sammen med hedningerne; men da de kom, trak han sig tilbage og skilte sig ud af frygt for de omskårne. Og sammen med ham hyklede også de andre jøder, så selv Barnabas blev revet med af deres hykleri. Men da jeg så, at de ikke gik lige fremad efter evangeliets sandhed, sagde jeg til Kefas i alles påhør: Når du, der er jøde, lever som hedning og ikke som jøde, hvordan kan du så tvinge hedningerne til at leve som jøder?" (Gal.2,11-15)

¹⁴ Når man tager i betragtning, at Peter nogle år før dette jo fik en åbenbaring af Gud, da han blev kaldt hen i Kornelius' hus (se Apg.10), hvor Gud viste ham forskellige urene dyr og bad ham slagte og spise dem, men hvor Peter afviste dette med, at han aldrig havde spist noget urent, så er Paulus' beskrivelse af Peters ændrede opførsel særlig interessant. Efterfølgende forklarer Peter selv, at Gud lærte ham, man ikke skulle kalde noget menneske for urent og man må antage, at netop denne åbenbaring fra Gud i forbindelse med starten på hedningemissionen har været udslagsgivende også i relation til spisevaner. Godt nok er den primære pointe i Peters syn, at han ikke skulle betragte hedninger som værende urene, men bagved ligger den implicitte præmis, at hele moseloven med bl.a. dens spiseregler nu er ophævet, for hvordan skulle Gud kunne sige "stå op og spis", hvis dette i sig selv var blevet forbudt af Gud og urent i Guds øjne. Gud frister jo ingen (jvnf. Jak.1,13). Man kan vel næppe heller idag forestille sig Gud foreslå nogen at begå en synd som en måde at få øjnene op for noget helt andet, a la foreslå en person at begå utroskab for at henlede personen på den pointe, at man godt må snakke med mennesker af det andet køn. Det ville intuitivt være absurd. Pointen er derfor, at også Guds oprindelige og direkte befaling til Peter "stå op og spis" ikke kan være i strid med Guds Ord, og derfor indikerer, at moselovens spiseregler var ophævet, også for jøder.

moselovens forskrifter.¹⁵ Det væsentlige er, at Bibelen beskriver Peters efterfølgende opførsel som "hykleri" og anvender den som et argument for, at hedningerne (heller) ikke skal underlægges de jødiske spiseregler. I øvrigt kommer man ikke udenom, at både Peters opførsel og Paulus' argumentation har dækning ikke blot i apostelmødet (angående hedningerne), men i Jesu egne ord fra Mark.7,19, hvor han iflg. Markus erklærede "al slags mad for ren" (implicit angående alle og ikke kun hedningerne).

Det er tænkeligt, at nogle troende fortsat var usikre på dette område,¹⁶ jvnf. Paulus undervisning om hensynet til de svage i kirken,¹⁷ men undervisningen og eksemplerne er ikke til at misforstå. Hensynet til de svage indebærer nemlig ikke et normativt bud udenfor den specifikke kontekst, hvilket et ufravigeligt bud som under Moseloven naturligvis ville gøre.

Hvad angår sabbatoverholdelse, så er der næppe tvivl om, at man i en periode i kirken mødtes sammen med andre jøder i synagogerne og på tempelpladsen for at forkynde og samtale om Jesus.¹⁸ Det kan næppe heller udelukkes, at man et stykke ad vejen har fulgt det omkringliggende samfunds praksis, ikke ulig at man førhen her i landet sjældent kunne handle om søndagen, fordi butikkerne her var lukkede. Men det er samtidig klart udfra Skriften, at de første kristne samledes den første dag i ugen,¹⁹ altså om søndagen, dagen efter sabbatten, og at dette var og blev et fast mønster for kirkens liv helt til idag.

Jeg er med på, at det i princippet er muligt at argumentere for den position, at man ikke må arbejde på sabbatten, selvom gudstjenestefejringen henlægges til dagen efter, hvor man godt må arbej-

de; men typisk forbindes kravet om sabbatoverholdelse jo med gudstjenestefejring netop den dag som symbolet på helligholdelsen af denne.²⁰ Skriftens ord om kirkens praksis kan derfor passende suppleres af Paulus' undervisning om, at der skal tages hensyn til den, som ønsker at helligholde bestemte dage,²¹ men at det - da den troende stilles frit - ikke længere er et påbud, hvorfor moselovens praksis derfor ikke blev konsekvent praktiseret i kirkerne. Paulus egne ord om at være som en hedning for hedningerne,²² ville næppe heller have kunnet praktiseres, hvis han sammen med hedninger var pålagt at overholde alle de jødiske love inkl. spise- og sabbatsregler, da dette jo ville udtrykke det stik modsatte. Paulus siger dermed indirekte, at han også i sit eget liv er ubunden af moseloven og kun følger den i missionsøjemed, når han er sammen med jøder, og at han ikke er forpligtet af den i absolut forstand, eftersom han er fri til være "hedning for hedninger".

Væsentligst er her, at Bibelens eksempler viser, at de troende, til og med de troende der stilles frem som forbilleder, ikke levede efter moselovens forskrifter for mad og sabbat, og implicit derfor heller ikke var ledt til det af Helligånden i dem eller af deres genfødte samvittighed.²³ Det betyder ikke, at vi som kristne ikke kan lære af det, Gud gjorde i Gamle Testamente, eller ikke i Gamle Testamente kan se et ydre og synligt udtryk for f.eks. Guds vrede mod synden eller Guds krav til hellighed eller for den sags skyld medmenneskelig retfærdighed. Principperne kan være de samme, fordi Gud er den samme, men uden at de konkrete bud og befalinger er, og uden at synden dømmes og rammes på samme måde under den ny pagt som under den gamle pagt.

¹⁵ Det kan ikke udelukkes, at det også gjaldt f.eks. sabbatsspørgsmål, men spisereglerne må med sikkerhed være omfattet.

¹⁶ Det er antageligvis i det lys, man skal forstå de omvendte jøder i Jerusalem, der fortsat var ivrige for at overholde loven. Det er tænkeligt, at de - som nok også nogle messianske jøder idag - friholder hedningerne fra loven, jvnf. beslutningen på apostelmødet, men samtidig er det tydeligt, at de er på kant med de passager i Skriften, som gør loven til fortid, og som demonstrerer, at f.eks. apostlen Peter ikke var på linje med disse nyomvendte.

¹⁷ Se Rom.14

¹⁸ Se f.eks. Apg.5,21 og 17,17.

¹⁹ Bekræftet i eksemplet fra Apg.20,7 "Den første dag i ugen var vi samlet for at bryde brødet" og indikeret i 1.Kor.16,2 "den første dag i ugen skal I hver især samle sammen og lægge så meget til side, som han har råd til..." om indsamlingen i kirkens regi.

²⁰ Som hos adventisterne og enkelte andre, f.eks. syvendedagsbaptister i USA og messianske forsamlinger.

²¹ Rom.14,5

²² 1.Kor.9,21

²³ Det er mit indtryk, at mange messianske troende i modsætning hertil fortsat overholder moseloven, ligesom også nogle kristne forkyndere synes at mene, at loven fortsat er gældende for jøderne. Jeg mener, man tager fejl, og at Skriften med klare ord modsiger dette, jvnf. bl.a. de klare ord om lovens tidsbegrænsede gyldighed. Jeg har en vis forståelse for, at den jødekristne følger jødiske skikke som en del af sin kultur for at ære de mangeårige skikke, man er vokset op med. Men det er principielt vigtigt at skelne imellem, om man blot overholder skikke og påbud af tradition, eller om man mener sig forpligtet til at overholde dem. Det sidste er der ikke dækning for, hverken i de didaktiske tekster eller i apostlenes eksempel.

4.

Det er her på sin plads at indskyde en bibemærkning om anvendelsen af loven i evangelisationsøjemed. Det er, som om nogle kristne mener, at loven kan og skal anvendes her med det formål at skabe synderkendelse, idet påstanden lyder, at det kun er loven, som kan dette, og at kun konfronteret med klare påbud kan man erkende, at man har overtrådt disse.

Der kan måske synes at være en pædagogisk pointe heri, men påstanden er ikke bibelsk i den form, den typisk fremføres.

Bibelen er meget klar med hensyn til, at hedninger (altså ikke-jøder) uden Jesus er "fortabt uden loven".²⁴ Jøder er dømt af og fortabt under loven, men hedninger er fortabt uden lov, eller vel mere præcist sagt uden en formuleret skriftlig lov. Der er vel intet mærkeligt heri; morderen er ikke kun kriminel, fordi man i et givet samfund har forbudt mord, også morderen i et mindre organiseret og løst samfund blandt nybyggere eller blandt strandede på en øde ø ville jo have forbrudt sig mod den lov, Gud havde lagt i hans samvittighed, uanset om man ikke havde nået at formulere konkrete love.

Derfor kan man strengt taget ikke sige til den ufrelste, at han er fortabt, fordi han har overtrådt et af de ti bud eller et andet bud, man måtte læse op af moseloven, selvom han måtte have forbrudt sig mod et tilsvarende bud i sit indre. Vedkommende er nemlig ikke dømt af loven, men dømt af sin samvittighed, eller med Bibelens ord "fortabt uden lov".²⁵

Det må medgives, at en sådan forkyndelse af loven kan finde sted blot og bart med det formål at gøre det mere tydeligt for den ufrelste, at han har

brug for Jesus. Og såfremt vedkommende ikke efterfølgende introduceres til loven som en rettesnor for det kristne liv, og såfremt vedkommendes sammenhæng i praksis deler de fleste kristnes syn på f.eks. spiseregler, sabbatoverholdelse mv., så kan forkyndelsen af loven for den ufrelste vel have tjent et pædagogisk omend lidt upræcist formål uden at få videre følger. Man kan imidlertid godt have en betænkelighed derhen, at man ved at introducere loven åbner en dør for en tankegang, som ikke er nytestamentelig, og lægger et fundament for en knap så sund tilgang til andre dele af det kristne liv.

Det er under alle omstændigheder svært at genfinde den direkte brug af loven i Ny Testaments eksempler på evangelisation overfor hedninger; f.eks. Peter i Kornelius' hus,²⁶ Paulus' ord om den kommende dom overfor Felix,²⁷ Paulus' tale på Areopagos²⁸ eller Filip og hofmanden.²⁹ Og det er vel de bibelske eksempler, som er og skal være normen.

Man kan selvfølgelig omdefinere begreberne, som f.eks. Luther, der i sin kendte antitese "lov og evangelium" med "lov" mener ethvert påbud eller ethvert krav fra Guds side og med "evangelium" mener den uforskyldte tilsigelse af tilgivelse og frelse. I den forstand er også den nytestamentelige troende undergivet en "lov", i form af nogle påbud og forbud, men ikke "Loven" i den betydning, som Bibelen lægger i ordet, og ærindet her er ikke at diskutere, om den kristne er underlagt påbud, forbud, befalinger og retningslinjer - for det er selvkært - men om den kristne er underlagt gammeltestamentelige sådanne, eller alene er henvist til de nytestamentelige ditto.

5.

Man kan have en vis forståelse for den bekymring, som nogle tilsyneladende har ved al tale om, at vi ikke er under loven. Man forstår det måske som et andet ord for lovløshed, eller er i hvert fald bekymret for, om italesættelsen af, at vi ikke er under loven er en glidebane, der hen ad vejen vil medføre et opgør med flere og flere ellers faste normer.

²⁴ "De, som har syndet uden loven, vil også gå fortabt uden loven. Og de, som har syndet under loven, vil blive dømt efter loven." (Rom.2,12)

²⁵ Som en bibemærkning så er det rigtigt, at Paulus siger, at lovens formål var, at hele verden skulle stå straffskyldig overfor Gud (se Rom.3,19), og det kan ved en overfladisk læsning synes at være et argument for, at loven netop har universel gyldighed og ikke kun er rettet mod jøderne. Men her overser man, at hedningerne i forvejen var fortabt uden lov, og derfor ikke behøvede loven for at stå straffskyldige overfor Gud. De troende jøder var selv i Gamle Testamente retfærdiggjorte af tro ligesom Abraham, og det synes, som om lovens formål netop var at føre også den troende jøde ind under dom, sådan at hele verden (inkl. de ellers troende og retfærdiggjorte jøder) nu stod straffskyldige ind for Gud. Men dette var netop, jvnf. det tidligere skrevne, en midlertidig ordning, som kun var tilsigtet at have gyldighed indtil Kristus.

²⁶ Apg.10

²⁷ Apg.24,25

²⁸ Apg.17,22-31

²⁹ Apg.8,26-39

Man kan forstå ærindet, men ikke anerkende substansen i argumentet.

Pointen er, som fremført lige før, ikke at den kristne er udenfor enhver "lov" i betydningen ethvert påbud, forbud, befaling eller retningslinje, men at den indre lov, Gud nu har lagt i vores hjerter, afspejler nytestamentelige bud og retningslinjer og ikke gammeltestamentelige. Altså at man, hvis man skal bedømme nogens vandring med Gud eller ønsker at tjekke op på, om ens egen ledelse og samvittighed er på linje med Gud, ikke skal sammenholde det med gammeltestamentelige bud og regler, men med nytestamentelige ditto, a la "hold jer fra utugt",³⁰ "elsk Gud og elsk din næste"³¹ og videre i samme dur. Der er altså ingen antinomisme i en sådan position, som hvis man mener, at den troende skulle være fri fra enhver lov og ethvert påbud. Pointen er, at man alene kan forlange det overholdt fra Gamle Testamente, som bekræftes i Ny Testamente, hvor det givne påbud retteligt er at finde og hvorfra påbuddet henter sin egentlige autoritet.

Ironisk nok vil påstanden fra judaister være, at kristne er lovløse, mens påstanden fra lovløse mennesker vil være, at vi som kristne er legalister med forbud og fordømmelse. I virkeligheden er den bibelske position hverken legalisme eller lovløshed.

Det kan måske afslutningsvist være til hjælp at skitsere en analogi fra menneskelige forhold.

Man kunne - med lidt god vilje og lidt fantasi - tænke sig en borger her i landet, som ikke ønsker at være underlagt den danske lovgivning, f.eks. en tyv, der helst ikke vil kunne straffes for tyveri. Hvis vedkommende valgte at flytte til England i den naive tro, at han derved kunne begå tyveri straffrit, ville han hurtigt blive klogere. Faktum er jo, at selvom han ikke er under den danske lov (læs: Loven), er han nu i stedet under den engelske lov (læs: livets Ånds lov), og på dette område er de to sæt love ret sammenfaldende. Synderen, som måtte ønske ikke at være under Loven for at kunne synde frit, vil også meget hurtigt blive klogere. På den anden side er der love i England, som er ganske forskellige fra de danske love. Det umiddelbart mest synlige eksempel er færdselsloven, hvor der i Dan-mark jo er højrekørsel, men i England venstre-kørsel. (Skabs-)Judaisten, som forventer helt ensly-

dende retningslinjer i den gamle og den ny pagt mht. spiseregler, sabbatsoverholdelse og måske anden detailregulering, vil derfor også blive overrasket og måske tilmed føle sig uvant, utryg eller forarget over ændringen.

Pointen er, at der jo klart nok ikke ligger nogen form for lovløshed i at forkynde frihed fra Moseloven. Derimod ligger der en villighed til at tage de love til efterretning, som gælder der, hvor man er. Sat på spidsen, nej faktisk, er det judaisten, som er den lovløse, hvis man vel at mærke med en lovløs forstår en, som gør oprør mod de love, retningslinjer, påbud, forbud og grænser, som Gud har udstukket - her dem, der er gældende for den nytestamentelige troende. Og når Paulus så kraftigt formaner de troende til ikke at lade sig vikle ind i trældom, så er det jo selvsagt ikke udfra et oprørsk hjerte, men udfra et hjerte for evangeliet. Paulus frasiger sig den midlertidige pagt, som Gud selv dadler,³² og fremhæver i stedet den ny og bedre pagt med dens på nogle områder anderledes, men bedre bud og retningslinjer.

³⁰ 1.Kor.6,18

³¹ Ex. Matt.22,34-40; Rom.13,9 og Gal.5,14

³² For havde den første pagt ikke været at dadle, havde der ikke været brug for en anden i stedet. For han dadler dem under den første pagt, når han siger: 'Der skal komme dage, siger Herren, da jeg opretter en ny pagt med Israels hus og med Judas hus, en pagt, der ikke er som den, jeg sluttede med deres fædre, den dag jeg tog dem ved hånden og førte dem ud af Egypten' ... Ved at tale om en ny pagt har han gjort den tidligere forældet; men det, som er gjort forældet og er gammelt, er nær ved at forsvinde.' (Hebr.8,7-13) Igen er det værd at bemærke vers 9, hvor der direkte står, at den nye pagt "ikke er som den, jeg sluttede med deres fædre", hvilket er endnu en bekræftelse på, at den er forskellig, ikke blot i form og vilkår, men også i indhold.